

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

Povestitorii de ieri și cei de astăzi: nuveliști și scriitori de schițe

I

Pentru cine privește cu interes, fără prejudecăți de dușmănie și dorință de a înjosi pe cei ce trăiesc împreună cu el și-l pot supăra astfel prin însușirile lor mai mari, o mișcare se desface în ceia ce privește alegerea genului literar, din literatura foarte bogată și fegurită și de un înalt preț artistic care se scrie de o bucată de vreme încoace, în ciuda pizmătareților și neînțelegătorilor.

E înmulțirea povestirilor vicioase și sănătoase care privesc drept în ochi viața de astăzi și o înfățișează cu cinste și cu măsură.

Nuvela e un gen nou în literatura românească, îndreptată multă vreme pe alte drumuri, pe care ea trebuie să fie totuși urmărită și cetită. Cele d'întăiu nuvele se scriu în vremea cînd începem a primi înriurirea Apusului: și în ceia ce privește spiritul literaturii, și în ceia ce privește formele ei moderne. Mai întăiu a încercat astfel de povestiri mai scurte, fără dialogurile dramatice ale romanului, un începător în multe direcții: bătrînul Asachi. El trăia în vremea, iubitore de trecut până la idolatrie, a romantismului, și deci a scris nuvele istorice. El nu cunoștea însă aproape de loc timpurile în care-și mișca eroii și, pe lîngă aceasta, de multă vreme secase în el izvorul de viață al poeziei. Scrisele sale nuvelistice sînt foarte sarbede.

Peste puțin Kogălniceanu a dat la lumină cronicile Moldovei, în *Lctopisișele* sale. Trecutul s'a dezvălit întreg. măreț ca Ștefan-cel-Mare în Scaunul său, viteaz ca zilele de la Valea-Albă și de la Cozmin, duios ca boierii pribegî în lume, ca miile de miî ale țeranilor striviți de biruri și înjugati în șerbie. Costachi Negruț (Negruzzi) a zugrăvit cu o minunată măsură și așa de viu parcă ar fi spus ceia ce i s'a întîmplat lui însuși cu vre-o zi în urmă, scene de lupte și de nelegiuii din comoara amintirilor noastre.

Alecsandri, care nu mi se pare de loc poetul național, ci tot mai mult poetul boierimii și poetul de Curte, s'a ferit a se atinge de figurile din cronică, pe care, de alminterea, trăind între cine a trăit, în țară și peste hotare, nu le-ar fi priceput. Când a stat să scrie nuvele, instinctul de imitație a învins la dînsul și el a dat pentru cîteva sute de cetitori aleși, cunoscători ai lumii largi, «Buchetiera din Florența». Pe același timp însă micul funcționar, cîntărețul Filimon a avut îndrăzneala de a se apropia de trecutul bogat în color și de a-i smulge un așa de larg tablou de moravuri cum e cel d'întăiu roman al nostru: *Ciocoii vechi și noi*, pe lingă care abia se văd cele cîteva schițe ale aceluiași autor.

Un timp, povestitorii fură îndrăgostiți apoi de *povestea* măreață, în lumii de veșnică minune, în care firea n'are legi și voința unui suflet mare nu se lovește de nici-o piedecă neînvinsă pentru slăbiciunea omului. Ei culeseră, întregiră, restituiră, împodobiră povestea poporului și răspîndiră astfel, pe lingă iubirea pentru acest mare povestitor și mare poet, și cunoștința, întrebuițarea de cărturari a unei proze cu alte cuvinte și cu altă înlanțuire decît cea de până atunci: riul slobod al graiului românesc prinse a curge în spusele cărturarilor. De la Ispirescu, de la Creangă chiar, putem spune că aceasta a rămas: *povestea*. Cluj / Central University Library Cluj

Pe aceiași vreme, d. N. Gane înjghebă în stil ușor și plăcut, fără adîncime și fără patimă, dar cu o măsură care nu venia din voință sau din meșteșug, ci dintr'un suflet curat și naiv, nuvele de toate felurile: nuvele istorice, scene de vînătoare, amintiri, schițe satirice. Iar d. Slavici scrise cele d'întăiu nuvele țerănești, icoană a unor suflete sfoase, adînci și împletecite ca un codru neumblat, neînfrînte în hotărîre și pázite în mărturisirea gîndului, care arde ascuns în fund.

* * *

O nouă generație dădu pe Caragiale și Delavrancea.

Caragiale e înaintea de toate un meșter, un virtuos neîntrecut al artei voite, pregătite, cîntărite, refăcute și prefăcute, cu o conștiință neadormită, cu un simț de o fineță rară, cu o știință ce nu se poate întrece. Simțirea lui n'a scăpat niciodată de controlul aspru al voinții; fantasia a fost, de la început, pusă în lanțuri. Ochiul pătrunzător a căutat atunci în lumea de astăzi, în lumea de aici, cu o răbdare fără păreche, a păstrat icoane de un desăvîrșit adevăr, și numai atunci condeiful a început a schița, cu pază bună și cu o adevărată evlavie pentru ceia ce este și poate deveni, prin măiestrie.

artă. Nu e cea mai mică schiță a acestui scriitor, care să nu dea o față nouă a vieții.

Delavrancea e într'o privință un pictor care a scris, precum Lamartine e un musicant care a făcut poezii. O impresie a lui e de o bogăție extraordinară și de o noutate care uimește. Ceia ce el vede și poate reproduce prin cuvinte rare, care se leagă între ele ca niște cununii de flori, scapă privirilor oricărui alt scriitor. În altă privință, el e un sentimental și un fantast, care nu-și robește sufletul și nu scrie nici pentru contemporani, nici pentru urmași, ci numai și numai pentru el, — pentru el în clipa aceia când a scris. Și, în sfârșit un moralist care colorează alb și negru faptele omenești, care se coboară în colțurile/ticăloase ale vieții pentru a trezi groază și dezgust acolo unde acel Frances din secolul al XVIII-lea care e Caragiale aruncă un zîmbet de milă pentru vulgaritatea proastă a unui viciu, care, în alte proporții, ar fi așa de interesant¹.

II

Supt înriurirea acestor scriitori, supt înriurirea străină, a literaturilor francesă și rusească (prin traducere francesă) s'au format nuvelistii cei noi.

Ei samănă între dinșii prin faptul că, afară de unul singur, o singură dată, și nu cea mai fericită, ei văd numai lumea de astăzi, și lumea din această țară. Dacă nu mai sînt «Ciocoi vechi și noi» — ceia ce e o lipsă —, nu e nici «Buchetiera din Florența» — ceia ce e un ciștig. Nuvela, schița a devenit la dinșii românească și modernă. Li-am zice *realiști*, dacă aceasta ar însemna ceva.

Cei mai mulți, cei mai tineri și cei mai buni nu caută nimic alta decît să dea lucruri pe care le cunosc bine, le înțeleg desăvîrșit, împreună cu răsunetul deosebit pe care ele-l au în sufletul lor. Nu sînt nici satirici, nici filosofi, nici moraliști, ci povestitori, numai povestitori.

D. Duiliu Zamfirescu merge spre cincizeci de ani, dar va părea totdeauna mai tinăr decît Caragiale și Delavrancea. Mai harnic decît orice povestitor român de pînă acum, trăind în împrejurări care-i îngăduie o activitate literară neîntreruptă, mărgenit la un singur gen — căci de la un timp a încetat ca poet —, d. Zamfirescu stă

¹ Eminescu și Vlahuță nu pot fi clasați printre nuveliști: tonul liric și sentimentele liricului li stăpinesc și prosa.

la o parte față de povestitorii de astăzi. De mulți ani de zile d-sa locuiește aproape numai în străinătate, ca secretariu al Legăției românești din Roma; cind a rupt contactul zilnic cu cercurile intelectuale de la noi, Caragiale, Delavrancea, Vlahuță erau încă scriitori contestați și chiar stăpînirea lui Eminescu, în care d. Zamfirescu n'a crezut la început, era de tot nouă și se întemeia cu greu în mijlocul batjocurilor și hohotelor de ris prostești. D-lui Zamfirescu i-a rămas cu totul necunoscută schimbarea nouă care s'a făcut de vre-o zece ani încoace, iubirea fanatică pentru neam și țară, în realitatea, în trecutul și idealele lor; inspirația nouă ce s'a trezit și se imputernicește zi de zi din cunoașterea întreagă a literaturii, a cîntecului poporului, din dezgroparea răbdătoare a trecutului, imbielsugat în mîndrie și în durere, din înfrățirea tot mai deplină a Romînilor din toate țerile, din revelația unei vechi literaturi cu legături, tradiții și cetitori plini de dragoste, a unei limbi literare care e o minune pe care trebuie s'o cercetăm, s'o înțelegem, s'o imităm, a unei culturi neîntrerupte, care s'a îmbrăcat în așezăminte, în viață socială, în operele de artă ale săpătorului, zugravului, cusătorului cu mătăsuri și aur; din descoperirea caracterului dumnezeesc de blind și bun al naturii ce ne înfășură, așa cum ea răsare din tablourile de lumină albastră și aurie ale lui Grigorescu, răspîndite acum cu sutele în toate colțurile țerii, și în sfîrșit din dragostea, adevărată și arătată prin fapte, pentru fratele țeran, pentru fratele mai mare, pentru «badea», spre sărăcia și neștiința căruia ne coborîm, apropiind de buzele lui arse paharul de aur cu băutura fermecătoare, de întinerire, a sînteii culturi. Acestea toate le-a auzit d. Duiliu Zamfirescu, dar n'a putut să le simtă deplin. Și de aceia producția d-sale literară: largi romane, cu paginile subtile, străbătute de cunoașterea multor țeri și multor civilizații, cu multe înțelesuri de critică și îndreptare, cu multă atmosferă filosofică, ne lasă — fie-mi iertat a o spune, cu toată recunoașterea față de însușirile scriitorului — reci, ni par artificiale.

(Va urmă.)

N. IORGA.

GĂTRE LUNĂ

Lună, dorurile toate
Ți-s încredințate ție,
Cînd străbați, umplînd de farmec,
Înstelata 'mpărăție...

Veșnic, mîndră'mpărăteasă,
Raze prin ferești îți tremuri
Și-ți îmbogățești povestea
Ce-o cunoști de-atîtea vremuri.

Dar poveste-așa frumoasă
Ca a mea, e o minune
Cum sînt rari... Tu împlinește
Ce te rog... apoi ți-oî spune...

BUCU Cluj / Central University Library Cluj

E departe... cine știe
Cit de trist... și somnu-i pierde, —
Vai, și nimeni nu-i pe-aproape
Să-i aducă-o mîngîiere...

Dar tu vezi ce gînduri negre
Îl muncesc... Înger de pază
Fii o clipă... și pe toate
I le 'mprăștie c'o rază.

Liniștitul somn trimete-i
Să-l mîngîie pe pleoape...
Mîndre visuri cu'mplinire
Să-l vrăjească de aproape.

LUPUL

Era, domnule, o zarvă în mahalaua *Pirăul Morii* și o fierbere, — ceva strașnic! De cum venise zăpada sărbătorilor de iarnă și piclele, un lup, o dihanie de lup, pripășit, dracul știe de unde, prin zăvoaele din văi, se strecura, în fiecare noapte, în gospodăriile de la margine și răpea ba un purcel, ba o oaie, ca dintr'ale lui.

Era o adevărată pacoste. Femeile certaū pe bărbați într'una, până ce-și scuipaū, săracii, sufletul de necaz, își îndesaū căciula peste urechi și se duceaū la crîșma lui Avram. Acolo, începeaū să se tîngue. Unuia i-a furat purcel îngrășat, altuia i-a rupt dihania godac de-un an, altuia i-a încolțit oaia, — toți aveaū cîte-o pagubă. Avram asculta zîmbind, aducea băutura și spunea, răsucindu-și perciunii:

«Trebue să-l împușcați... așa să trăesc eu!.. Să mai aduc o litră?»

După ce se mai mîngiaū, plecaū acasă. Acolo, femeile iar săriaū cu gura. Bieții oameni, amăriți, puneaū mîna pe ceva și începeaū să dea; și dă-i! și dă-i! până ce se săturaū. Copiii urlaū de spaimă, de nu s'auzia nici în cer, nici în pămînt; mișele, îngrozite, săriaū cu capu 'n geamuri; cîinii băteaū pe-afară ca la hingher; mă rog, era o muzică de-ți venea s'apuci cimpii!

Ce era de făcut? Să-l împuște! — Se puneaū oamenii, noaptea, la pîndă; unii cu puști, alții cu șpăngi, alții cu pari ruptți din garduri... Dar era o negură ș'un întuneric de se păleaū cap în cap. Stăteaū sgriburiți pe sub garduri, prin gropi, pe după porți, și așteptaū pe tâlhar. Și venea tâlharul, dar venea așa de încet, că nu-l simțea nimeni. Și, deodată, se auzea covițînd, — cîinii prindeaū a lătra și gospodarii începeaū a răcni: «Lupul, măăi!» chiuiaū, descărcaū puștile, isbeaū cu pari în hambare, pe urmă, după ce se făcea liniște, se adunaū la Avram. Unul zicea:

«A furat purcica lui Berbeliță!»

Gospodarii răspundeaū:

«Al dracului lup!»

Altul răcnea:

«Ei, cum nu putem noi să-l prindem! Nu-î chip, domnule, și pace!»

Iar Avram venea cu băutura și-și răsucea perciunii:

«Trebue să-l împușcați... așa să trăesc eu!..»

— Cum să-l împuști, domnule? tuna Berbeliță, sculîndu-se în picioare; cum să-l împuști? Fură și se duce! Să te văd pe dumneata, cum ai să-l împuști pe o negură ca asta?

— Eū? nu-l împușc!...» țipă speriat Avram, trăgîndu-se repede 'nnapoi.

Așa vieață nu mai era de suferit. Femeile eraū cu vînatăi pe la ochi; bărbații eraū sgîriați, parcă se bătuse cu pisicile; unii copii aveaū *ducă-se pe puști*. Era rău de tot. Mai rămăsese cîteva zile până'n Crăciun și se gîndeaū cu jale, sărmanii oameni, că nici sărbătorile n'au să le ticnească.

Miercuri însă, cu două zile înaintea Nașterii Mintuitorului, — domnul Costache Cîrlan, omul cel mai nalt și cel mai de samă din mahala, omul cu cele mai lungi mustăți și cu vocea cea mai groasă, se hotărî să scape gospodăriile de pacoste. Dumnealui era negustor de mere și n'avea vreme să se ocupe cu fleacuri de-acestea, dar acuma, băgînd de seamă că-i atîta zarvă, se înduioșă, ca bun creștin ce era, și trimise pe Fănică, băiatul cel mai mare, în Negrești, peste deal, la o svirlitură de băț, să poftească la tîrg pe cumătrul Manole.

«Să vezi, zise domnul Costache; Manole e un pușcaș cum nu găsești în toată *Evropa*. La urma urmei... hm! mai sînt și alții... știi dumneata... la nevoie, aș putea... dar tot mai bine să vie Manole.»

Cumătrul Manole a venit. Era un Român mijlociu, bărbos și cu ochii foarte vioi. Cîrlan îi lămuri toată afacerea și-i mărturisii, de la început, că era hotărît, fie ce-o fi, să scape lumea de o fiară răpitoare.

«Bine! zise Manole, cu glas moale; om face ce s'o putea...

— Nu așa! mugi domnul Costache; *eii*, dacă am spus,—e sfînt! Trebuie să împușcăm dihania.

— O împușc, numai s'o zăresc! răspunse Românul. Acuma nopțile sînt neguroase. Te n'hață lupul de picior și nici nu-l vezi...

— Te-ai stricat, Manole! strigă înfierbîntat Cîrlan. Te credeam mai viteaz!»

Săteanul se scărpină în cap. Apoi vorbi:

«Nu, pe negură nu-i chip. Dar, dacă vrei, eu vă prind lupul,—fără pușcă...

— Fleacuri! răcni domnul Costache; eu, cu pușca mea, dacă nu l'oi împușca, să nu-mi ziceți pe nume!»

Bine. Pînă în seară, s'au pregătit. Fănică s'a dus după praf, după halice, după petiți. Domnul Cîrlan și-a șters pușca, a încărcat-o, a eșit afară, a dat un foc. Cîinii au început să urle, și gospodarii de prin prejur, cu neveste, cu copii, veniră să fie față la pregătirile celui care avea să-i scape de necaz.

Fănică mai făcu cîteva călătorii la Avram, în colț. Oamenii cinstiră, vorbiră. Cinsti și vorbi și Manole și făgădui, cu tot risul batjocoritor al lui Cîrlan, că el va prinde lupul fără să aibă nevoie de pușcă.

«Tu, cu meșteșugul tău; eu, cu-al meu!» zise domnul Costache.

Manole, cam chérchelit, porni cu Berbeliță, cu Panțiru, cu Pungă și cu alți păgubași, ca să facă pregătirile trebuitoare. Apoi trecură pe la Avram, și, cînd se întoarseră, tocmai asfințea soarele. Dumneaei, *cucoana* Săftica, a lui Cîrlan, puse masa și cumetrii ospătară. Apoi, Domnul Costache își trase cizmele cele mari de iuft pe care le lua de obicei la drum; își înveli trupul uriaș cu-un pieptar de piele, se îmbracă pe deasupra cu mantaua cea mare de șieac; își turnă în cap o căciulă cît o oboroacă; își trecu torba pe după gît; luă pușca, tuși și zise:

«Gata! De-acuma, mergem...»

Își făcură cruce și porniră, pe un frig de crăpau pietrele. Zăpada scîr-

ția sub picioare. Cum inseră, o piclă lăptoasă umplu văduhul și acoperi pământul. Gospodarii se strecurau de prin ogrăzi, cu armele vechi, și măreau ceata.

După ce eșiră la margine, Cîrlan zise:

«Ian să-ți vedem meșteșugul, Manole...»

Porniră cu toții. Cîmpia era tăcută; numai un guițat jalnic de purcel se auzea prin ceață.

La o bătae de pușcă, se opriră.

«De ce guiță purcelul? întrebă Costache.

— Aici e capcana...» răspunse Manole și începu să arate cumătrului meșteșugul. O groapă adîncă de un stînjien; împrejurul gropii, două țarcuri de nuele. Prin șanțul făcut de țarcuri, — șanț acoperit bine cu spini și pae, — umblă covițind purcelul. Lupul aude țipetele, se apropie, dă tîrcoale, apoi sare, ca să ospăteze din godac, și dă în groapă...

«Asta-i toată filosofia? întrebă rîzînd Cîrlan.

— Asta-i!» răspunse cumătrul Manole.

Și cu toții se traseră la marginea mahalalei, prin întuneric. Domnul Costache se așeză cu cumătrul Manole, supt un șopron bine îndosit. La cîțiva pași, se piti Berbeliță, gros ca un țahal, c'o ghioagă-nestrujită în mină. Mai încolo, supt un gard scund, cu streșina mare, sta Costache Pungă, nalt și subțire, răzimat într'o pușcă cu cremene. Pe urmă, Panțiru spinul; pē urmă, Dorobanțu; prietenul cel bun al lui Avram, și mulți alții, cari cu lănci, cari cu pari, cari cu furci, fiecare cu ce putuse.

Noaptea era așa de neguroasă, încît nu se vedea la doi pași. O liniște mare domnea pretutindeni. Guițatul jalnic al purcelului sfîșia tăcerea. Din mahala, izbucnea, în răstimpuri, cite un lătrat de cîne. Și era ger, și era piclă, — iar cîmpia, neagră ca păcura și nemișcată, se întindea înaintea ca o genună plină de spaima necunoscutului.

Din vreme în vreme, cite un glas înăbușit răzbătea:

«Bre... Berbeliță... n'auzi?

— Ce-i? se auzea răspunsul, în șopot.

— Nu mai vine, bre Berbeliță!»

Urma tăcere. Și, în cîmpie, purcelul covița cu disperare.

Domnul Cîrlan, de la o vreme, începu să se plictisească. Scoase, din torbă, clondirul cu rachiu de drojdie și zise cumătrului Manole:

«Pînă ce-a veni dihania, noi putem să mai tragem cite-o dușcă. Altfel amorțim....

— Amorțim, da!» șopti Manole.

Traseră cite-o dușcă bună. Apoi iar se puseră să asculte.

«Comédie, domnule! murmură supărat Costache; e un întuneric de-ți dai cu degetele în ochi. Încă n'am văzut așa ceva de zilele mele!

— Întuneric, da! grăi încet Manole.

— Știi, cînd e întuneric... îți vine așa, nu știu cum...

— Ba mie nu mi-e frică de loc! zise cumătrul.

— Îmi pare rău! răspuse Cîrlan. Parcă eă zic că mi-e frică? Dar știi așa... ți-e oarecum...

— Da, așa ceva...» șopti săteanul.

După un răstimp, Costache Cîrlan mugii iar:

«E frig al dracului! Ar fi bine să ne mai încălzim cîte-o leacă...»

O voce se auzi, în apropiere:

«Grozavă piclă, domnule Costache...»

— Îți dai cu degetele 'n ochi, frate...-- Cine-î? A! dumneata ești, Berbeliță?

— Eă sint.

— Dă-te mai încoace.»

Alt glas adinc izvorii din întuneric:

«Și eă iș aici!

— E Dorobanțu!» zise Berbeliță.

Iar domnul Cîrlan grăii moale:

«Zi și celorlalți să vie!»

Apoi, cînd toți se strînseseră la un loc sub șopron, șipul cu rachiu începu a umbla din mină în mină. Vorbeau încet și cinsteau. Se pipăiau cu minile și se cunoșeau după glasuri —, de văzut nu se vedeau. Cînd se auzeau lătrături mai tari de cîni, tăceau, iși întorceau urechile spre cîmpie și ascultaă, ținindu-și răsufarea. Dar, afară de țipetul de fierăstrău al purcelului, nu se auzea nimic; și iar începeau a șopti și garafa gîlgăia. După aceia, cînd băutura se sfiși, unul se strecură până la Avram și se întoarse înapoi. Vremea trecea. Lupul nici gînd n'avea să vie.

Într'un tîrziu, domnul Costache începu a se veseli și a face haz în întunericul șopronului.

«Ha-ha-ha! cîmetre Manolă... cîmetre Manole... ai făcut și tu o treabă cît o nucă!.. Să știi că de-aceia nu mai vine dihania..., îi dă de veste purcelul...»

O frămîntare se iscă, și un glas zise:

«Încet, încet, domnule Costache... dai peste noi!..»

— Voi sînteți? murmură Cîrlan; bine! dar lupul, — unde-î?

— Are să vie! zise Manole.

— Nu mai vine! strigă Cîrlan. Purcelul tău e de vină!

— Tac!... șopti țăranul; nu răcni, că s'aude cine știe de unde!

— Cum să nu răcnesc? Ba am să răcnesc! Ura! Uraaa!

— Psss! Astupați-î gura!» gemu Manole.

Se sbătură cităva vreme prin întuneric. Apoi unul isbucni: «I-auzi!» — și frămîntarea conteni dintr'odată. Prin gerul și piclă deasă a nopții, țipetele godacului se auzeau tari, ascuțite, sfișietoare; cîinii începură a lătra din toate părțile și a urla prelung.

«Manole zise:

«Lupul!»

Iar domnul Costache gemu:

«Unde-î?»

Nimeni nu-î răspunse. Toți ascultau. Dinspre țarc, venia un zgomot neobișnuit: mugete, izbituri, schelălăituri răgușite.

«Gata! s'a prins!» vorbi Manole, cu liniște. Iar glasul lui Cîrlan izbucni disperat :

«Unde-î, domnule?» Și, prin noapte, două fulgere țîșniră, unul după altul, cu bubuirii asurzitoare. «Uraaa! dă-î la cap! pe dinsul, mă!» Iar oamenii se poticneau în toate părțile, sub izbiturile uriașului.

Nimeni nu îndrăzni, deocamdată, să se apropie de groapă. Manole numai, se duse și întoarse. Zise :

«Dihania a căzut în capcană...»

Cîteva lumini scăpărară. Apoi felinarele porniră, în zigzaguri, prin pîclă, ca niște focuri rătăcitoare pe iaz. Și, deodată, țarcul se luminează și umbre negre îl impresurară.

Purcelul se sbătea covîșind în șanț, iar în fundul gropii icnea fiara. Cînd simți pe oameni, prin întuneric, se opri. Ochiu îi scînteiau, în negură, ca doi licurici.

«Pe dinsul, măi!» strigă, cu glas mare Cîrlan. Și felinarele începură a alergeri în jurul gropii. Cîteva puști bubuiră; șpăngile și furcile începură a isbi spre fundul gropii, ghioagele băteau surd; și fiara țipa, urla înspăimîntată, sârea, se svîrcolea, nebună de groază, — apoi începu să geamă înfiorător, cu durere, pînă ce tăcu, doborîită în singele-î înghețat.

După aceia, gospodarii plecară la Avram și toată noaptea chefură, cîntară și bătură cu cizmele în podele.

A doua zi, se strînsese toată mahalaua: bătrîni, copii, neveste, bărbați, la marginea gropii, ca să privească pe dușmanul ucis. O grămadă de carne și de sînge, amestecate cu bucăți înroșite de zăpadă. Era veselie și vorbă, iar cîinii dădeau tîrcoale, urlînd.

O femeie scoase purcelul din țarc. Covîța moale și răgușit și era slab, numai pielea și ciolanele.

Veni și domnul Cîrlan, ținînd de după cap pe cumătrul Manole. Era foarte vesel. Se repezi, prin mulțime, la marginea gropii și începu să rîcnească la leșul lupului, dînd din mîni și cumpănindu-se :

«Hoțule! așa ți-a trebuit! Ai să mai vii să furi?»

Oamenii îl luară de brațe și-l traseră deoparte. Dar dumnealui se zmunci și se năpusti iar la marginea gropii, bălăbănidu-și brațele :

«Așa ți-a trebuit! Purcei ai vrut? purcei ai găsit!...»

Și oamenii îl apucară iar și-l traseră îndărăt. El se sbătea, mugind ca un taur. Iar lumea era bucuroasă că bietul lup a fost ucis și toți se gîndeau că vor petrece cu mulțămire sărbătorile de iarnă.

MIHAI SADOVEANU.

ZI DE VARĂ

E soare pe cimpuri și tremură zarea,
Iar vîntul se plimbă prin iarba 'nflorită,
De pulberea florilor plin e pe aripî;
Se leagănă 'n aer buimac de arome,
Mai scutură lin zămislirea în cale-î,
Apoi o pornește a-rară spre dealuri. —

E satul ascuns în bogate pometuri
Și es, din verdeață, o cumpănă 'nnaltă,
Și virfuri rotunde de clăi aurite...

Să nu stai în casă pe-o astfel de vreme!
Ci prinde-ți mănuchiuri de maci și-albăstrELE
La piept, pălărie... Pornește-o pe cimpuri...
Să vezi ce ușor ești!... Aluñeci prin iarbă
Și mintea ți-e limpede, inima bună,
Și aripî de fluturi ai vrea să te 'nnalțe,
Spre cerul senin, imbibat de lumină,
Să sorbi toată viața din darnica fire.
Te'neacă un dor de iubire nebună,
De joc și de cîntec, de vesele risuri...
Și simți cite-o dată pe buze săruturi,
Un singe fierbinte îți umple obrazii,
Și tremuri, și brațe întinzi, și te miră
Pe piept că nu'ți cade-o minune de zină...
Dar par'că mai știu eu ce'ți vine în minte?

În poala bătrinei păduri e o umbră
De-ai vrea să rămii o vieață întreagă,
Privind la zăpada din cerul albastru.

Îți faci căpătiul din mușchi de pe arbori
Și florile-ți dau așternut de mătasă,
Iar somnul cînd vine ușor pe la gene,
Un fir se apleacă, te atinge pe frunte
Și somnul gonește în fundul păduri,
Vărsîndu-ți pe față sămință măruntă.

✓ Din lanuri întinse și dogoritoare,
 Departe, începe zorit pitpalacul,
 Apoi se oprește, așteaptă... Și-atuncea
 Se-aud, în pădurea umbroasă, scatii.

Ai crede 'n răstimpuri că firea adoarme,
 Dar murmurul slab se 'ntărește, și-odată —
 Cu sgomot pornesc lăutarii naturii
 S'arunce spre ceruri un val de cîntare...

Arome de cimbru și chimen te 'mbată,
 Și ochii aproape te dor de lumină;
 În minte îți vin tot mai leneșe gînduri,
 Ca bulgăr de ceară se 'nmoae și trupul,
 Iar pleoapele-alunecă 'ncet... Auzi glasuri
 Vorbindu-ți în taină... Un ris de copilă
 Răsună 'n ureche... O căldă suflare
 Îți mîngieie fața... Și somnul te fură...

Din largul pămînt, aburit de căldură,
 În unde bogate, țîșnește viața.
 Zimbînd mulțumită, natura privește,
 Din carul de flori, sănătoasa-i odraslă.

G. VISLAN.

NOUL RĂZBOIŪ

— ȘTIRI DESPRE ȚERI ȘI OAMENI —

(Urmare.)

O lege bună: ori-ce proprietar de pămînt își va lucra tot ogrorul, căci altfel i-l va lua Statul. Și cînd te gîndești la Campagna Romana otrăvită de miasme, pe cînd marii moșieri de acolo mor de mofturi, iar țeranii, cari întind în zădar mîni rugătoare ca să primească pămînt în arendă, se sting de boalele miseriei! Cînd îți amintești de Italia de sud, pe care aceleași împrejurări o prefac prea adeseori într'un colț de Africă pustie!

Oglizile nu se întrebuițează în popor, de și industria sticlii e foarte dezvoltată și dă o mulțime de lucruri drăgălașe și ciudate. Frumuseța pe care și-o atribuie orice exemplar al speciei umane, se vede, ca la Grecii de de mult, în lucrul metalelor.

Săbiile de oțel, une ori scumpe ca o piatră rară, taie mai strâșnic decât operele meșterilor arabi din evul mediu. «Am tăiat», scrie Oliphant, «o spilkă groasă cât jumătate de deget fără ca ascuțișul să fi suferit cîtuși de puțin».

Lulelele de trestie împodobită cu mărunțișuri de artă cuprind cât trebuie pentru o singură sorbire de fum, care se ține apoi mai mult timp în plămîi.

Armurierii mai fabrică încă arcuți, săgeți și evantalii de fier, pe care lupătorii — înțeleg: bărbații — le întrebunțează pentru a-și face vînt cu siguranța că ar putea răspînge un atac neașteptat.

Dracul în Iaponia nu e numai negru: unii îl vedeau — cari merita să-l vadă — albastru, alții roșu, ba chiar verde. Guvernul, întreat, a răspuns că Dracul are dreptul la toate colorile.

Călătorul engles observă cu o mirare pe care o va împărtăși orice cetitor că el n'a pierdut nici un lucru prin furtișag, că n'a văzut scandaluri de stradă și n'a fost întovărășit în rătăcirile sale — ca în Italia sudică bunăoară — de țipetele copiilor cărora mamele lor li infiltrează principii bune pe calea cea mai lungă pentru a se ajunge la inteligență. Lipsesc cerșitorii; jocurile de noroc sînt oprite. O idilă! Ce voiți: Asiatici barbari!

Prinz cu comisarii Iaponeși. Englezii strigă la sfîrșit ura! în onoarea Soveranului. Iaponeșii declară că înțeleg acum și ei acest sistem de a face cinste cuiva, și ajută din răspuțeri.

Uimire cînd, la plecarea, se încredințază Iaponeșilor iahtul pe care regele Angliei l-a dăruit Taicunului, suveranul feodal de atunci (care era mort la acea dată, dar, ca la Sultanii turci, moartea stăpînului țerii se ținea ascunsă săptămîni de zile în vechea Iaponie). Mașiniștii, mateloții, ofițerii improvisați, cari erau în stăpînirea corăbiei supt steagul cel nou, împlinesc fără greș o sarcină pentru care nu-î pregătise nimic. Întăia corabie cu aburi a «Împărăției Soarelui ce răsare» trece mîndră și sigură, pe cînd iarăși fără nici o greșală tunuriile de pe țerm dau salvele cuvenite.

Pe scriitorul engles l-au pus pe gînduri toate lucrurile ce le-a văzut: tăria fizică în trupul mic, istețimea în mintea vioaie, energia în voință, și răbdătoare și îndrăzneată, morala curată în viața casnică, simțul de solidaritate și mîndrie națională, dragostea de a învăța orice e folositor și răpegiunea cu care se atinge ținta, priceperea pentru artă, cinstea cu care se lucrează pentru îndeplinirea ei, originalitatea, adevărată și fantastică, tristă și zgłobie, care se oglindește în produsele artistice ale acestui minunat popor, care nu vrea să rămîie în urma nimăru. Și el prevede, cu patruzeci-cincizeci de ani în urmă, de ce va fi în stare acest ucenic devotat al civilizației occidentale, în care vede însă numai încă un mijloc pentru a atinge idealele de putere și glorie ale rasei sale, — ceia ce n'au văzut atîția Europeni ce și-au prefăcut și ei cultura, dar pierzînd ori ce ideal!

SALBA

— Mărgelele, dragă, le cată,
Că-î noapte și-î blestem pe mine;
Și mama pe urma mea vine:
Ah, mamă, căci nu mai sînt fată!

Ci, bade, mărgelele-albastre
Mîni lumea le află, ne știe;
Mîni sar în fîntîna pustie:
Sfîrșesc întîlnirile noastre.

Tu pus'ăi în scară piciorul
Te duci, vînzător de credință;
Și nour de neagră căință
Tu lași să-mi întunece dorul.

Din nourî rotunda și alba,
Cu lacrima cît o alună,
Mă plînge, — o plînge-mă, lună,
Căci salba, pierdută mi-î salba!

Fugî, bade, că jar este locul,
Că jar lasă'n urmă feciorîi;
Cî tu să'nflorești ca bujoriî.
Rămîe-ți prieten norocul.

Ș'acum'a's de toate săracă,
De toate podoabele mele...
Fugî lună ș'ascunde-vă-ți stele!
Că jalea'mi cu lacrimi vă'mbracă.

De blestem, de blestem fugî, bade,
Dă'r buzele-mî blestem nu scapă.
Pat mîndru lucrează'mî, tu, sașă;
Dă'mi, salce, beteala ce-mî șade...

CRONICĂ

D. Simion Mehedinți, profesor de geografie la Universitatea din București, a adus învățămîntului secundar marele serviciu că a pus în mîna elevilor manuale în adevăr de mîna întâiu ca informație, judecată și formă, cărți pe care școlarii le cetesc cu plăcere, și din care pot culege o sumă de lămuriri folositoare și oameni în vîrstă cari au trecut prin școli într'o vreme în care geografia era inventariul sec al pămîntului, și nu știința despre oamenii și lucrurile ce trăiesc și se află pe coaja lui.

Astăzi d-sa dă supt titlul de *Introducere în studiul geografiei* (București, Alcalay,) 1904, trei dintre lecțiile pe care le-a făcut studenților săi. Cea d'întăiu, care a fost tipărită și în «Convorbirile literare» și a produs cea mai bună impresie între toți, arată ce e această nouă geografie, răzimată pe multe științi, rîvnind spre mari înălțimi și aducătoare de mari foloase, pe care a impus-o în secolul trecut școala germană represintată astăzi de marele Ratzel, fostul profesor al d-lui Mehedinți. În a doua se arată însemnătatea educativă a geografiei nouă, ce deprinde a privi lucrurile în cea măreție a dezvoltării necontenite pe care n'o bănuiau alte epoce, care face a se iubi pămîntul și clipele așa de încărcate de daruri ce ni sint îngăduite de dînsul; în scurta licărire de scînteie din lumina cea mare, de flacără fugare din conștiința universală, ce e sufletul nostru. A treia lecție arată în ce chip omul, în vremile din urmă, a usat și abusat de pămînt, pe care contribuie să-l ucidă, scurtînd și viața omenirii viitoare. A patra urmărește dezvoltarea în societățile omenești a iubirii pentru pitoresc, — care mi-ar părea însă o scădere față de adorația naturii din partea anticilor celor mai depărtați de noi.

Cele vre-o sută de pagini se cetesc cu o deosebită plăcere și dau multă învățătură, mult îndemn la gîndire.

* * *

Ca profesor de istorie și limba franceasă, cunoscutul domn Ionnescu-Gion a organizat un festival, — d-sa, stilist emerit și mare prețuitor al frumuseții populare, zice: șezătoare — în cinstea lui Ștefan-cel-Mare, căruia nu-i lipsia, în anul comemorativ a patru sute de ani de la moartea sa, decît acest omagiu al d-lui Gion. Elevii d-lui Ionnescu-Gion au prezentat publicului de la Ateneu pe rînd poezii și povestiri românești (d. Gion profesor de istorie) și poezii și povestiri franțuzești (d. Gion profesor de limba franceasă), — precum de sigur, ei ar fi făcut matematică, chimie și gimnastică întru pomenirea lui Ștefan-cel-Mare, dacă d. Gion ar fi fost profesor de matematică sau de chimie sau de gimnastică. Toate sînt bune și Ștefan-cel-Mare, care a numit, neîntrebat, atitea comedii până acum, poate numi și pe aceasta. Atîta numai că, dacă el a făcut în mare parte istoria Romînilor de la dînsul încoace, nu știm să fi fost... profesor de franțuzește, ceia ce-l pune, în adevăr, într'o situație de inferioritate față de d. Ionnescu-Gion.

N. IORGA.

PE DEAL

Pe deal stă vechiu celăţue,
 Popas de tainice visări,
 Arare vre-un drumeţ mai sue
 Spre dînsa, strîmtele cărări...

De veacuri zace 'n părăsire
 Cetatea unde-un Voevod
 Îşi doarme somnul în neştire
 Cu credinciosul său norod...

Şi-adesea, cînd se face sară
 Şi glas de taină toate aii,
 Sus, pe ruina solitară,
 Sub lună, dus pe gînduri, staii.

Iar cînd cobor, şi, dintr'odată,
 În lumea cea de astăzi vin,
 În manta mea întunecată
 Trec prin oraş ca un străin...

St. O. IOSIF.

RĂSPUNSURI

- XXX., Focşani. — Bietul Heine!
 R. în Bucovina. — Ne-am fi bucurat să poţi urma sfatul nostru *întocmai* şi să
 mai scrii, dar bine!
- Z. N. Loco. — «Fără de noroc», deşi sinceritatea nu-i lipseşte.
 Marioara., Loco — «Tablouri...» poetice?
 Narcis., Caracal. — Nu-ţi putem mulţumi şi noi, căci într'adevăr «am pierdut
 timpul» cu încercarea d-tale. BCU Cluj Central University Library, Cluj
- I. B. — D-ta le zici «poezii»; noi nu!
 «Idilă». — Te cităm: «Un pitpalac stîrnit din tuiş zboară, se pune pe o bu-
 rueană şi-şi zice cîntecul rămas din vechi (!). Mai departe un «confrate» îi răs-
 punde.» Bată-te să te bată!
- «Linguşitorul». — Zici că ai prins un «typus»; am prins şi noi unul, care nu
 ştie nici ortografie şi nici caligrafie.
- El. C., Craiova. — Ne ceri «un răspuns mai mare»; l-am da, de-am fi putut
 citi toate cele 12 strofe.
- Tonegar, Constanţa. — Nu-i pentru noi.
 «Kosciusko» de la Iaşi. — «Încercarea» d-tale poate fi «passabilă» cel mult pen-
 tru domeniul unde se odihneşte pseudonimul d-tale, glorios înainte de a-l fi în-
 trebuinţat cineva în acest chip.
- V. A. M., Loco. — Exerciţiu interesante şi destul de drăgălaşe; mai mult nu —
 deocamdată.
- Violet, Giurgiu. — Îţi «iertăm şi scrisul» şi — «scrierea».
- C. C., Craiova. — Primiţi de- asemenea asigurarea «respectului şi admiraţiei» ce
 avem pentru unul din multele d-voastră versuri:
 «Nici o stea măcar nu pică, nici un gest nu face firea!»
- Al. T. Od., Loco. — Ai fost cam crud cu d-ta cînd ne-ai dat prilejul să com-
 parăm traducerea d-tale cu originalul.
- Teod., Loco. — Calcî pe urme bune, dar prea calcî — alături.
- T. M., Loco. — Mai lasă-ţi «dorul» ... de publicat.
- M. Pop. — «Steaua» şi sonetele le-am judecat, în zadar, cu «oarecare blîndeţe».
 Poate să ai noroc cu altele, — peste cîtiva ani.
- Tache E., Craiova. — Sentimente frumoase. Versuri...?
- A. Fl., Iaşi. — «Ce e?» — Nu-i nimic
- C. Ad., T.-Jiu. — «Cine ştie, cine ştie!» — altfel scrie.
- M. N., Craiova.; M. A. Ch., Bistriţa; E., Loco; A. D. R., Focşani; G. N. T. —
 Alegeţi-vă oricare din răspunsurile de mai sus.